

Snoezelen v Dětském denním rehabilitačním stacionáři

„Některé děti potřebují velkou péči a pomoc, protože jejich senzory schopnosti jsou silně omezené. Dětem s duševním a tělesným postižením v Dětském denním rehabilitačním stacionáři v Hradci Králové je poskytována speciální forma léčby, při níž se rušivé stimuly, které zdravý člověk vnímá jako běžné, aktivně potlačují, aby se děti mohly zaměřit jen na několik vjemů: zvukových, hmatových, zrakových.“

Koncept Snoezelen je metoda uvolnění respektující potřeby, volbu a rytmus dětí s kombinovanými vadami. Na základě tohoto principu Nizozemci Jan Hulsegge a Ad Verheul vyvinuli v 70. letech dvacátého století metodu „Snoezelen“. Název je složen ze dvou holandských slov: Snuffelen – cítit nebo věřit a Doezenen – odpočívat nebo podřimovat. Metoda Snoezelen vychází z předpokladu, že lidské smysly jsou snadno oslovitelné v ovzduší pohody. Zdravý člověk je bez větších problémů schopen sám najít místa, kde se cítí příjemně. Postiženým lidem, a dětem zvláště, je nutné takové místo vytvořit. Pak je možné velmi selektivně oslovit jejich smysly a zároveň jim poskytnout prostor pro jejich spontánní reakce.“ Těmito slovy začíná článek *Hravé světlo pomáhá léčit hendikepované děti* autorů Petra Lukeše, Artlite Studio, a Josefa Neduchala, DNA Central Europe s. r. o., publikovaný v časopise Světlo 2/2007. Následují podrobné údaje o vzhledu místnosti, celkovém vybavení a způsobu ovládní tohoto zařízení. Článek je zakončen slovy:

„Prokazuje se, že popsaná terapie má jasný a rychlý účinek na mnoho pacientů, děti jsou velmi klidné, uvolněné a cítí se v bezpečí. Mohou zkoumat okolní prostředí podle svých možností tak, jak chtějí, aniž by byly pod tlakem, že musí uspět. Ovládají typ a množství optických, akustických a dotykových stimulů samy. Podobně i děti trpící dětskou mozkovou obrnou reagují na terapii úspěšně – když si hrají s „plazma koulemi“ citlivými na dotyk, umístěnými vedle vodního lůžka, křeče se snižují a končetiny mohou povolít, uvolnit se. Hyperaktivní děti jsou výrazně klidnější a rychle se učí koncentrovat se na akustické a vizuální stimuly. Je možné pozorovat prokazatelné zlepšení stavu a jejich větší spokojenost. Současná přítomnost dětí a jejich blízkých v místě, které hledá po duši, napomáhá navazovat nové citové vazby.“

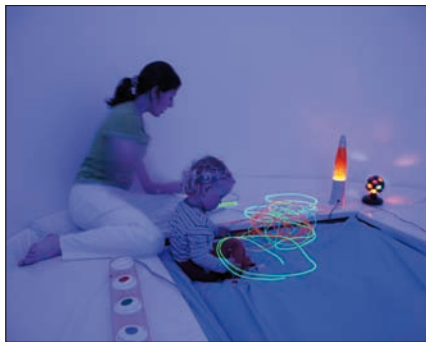
Na závěr je třeba zdůraznit, že jde pouze o relaxaci, nikoliv o cílené zapojení intelektu. Využívání metody Snoezelen je však ne-

zpochybnitelným přínosem, který terapeutům poskytuje možnost okamžitě reagovat na stav a potřebu pacienta.“

Osobní seznámení s místností Snoezelen

K dlouho plánované návštěvě zařízení jsme se dostali až v letošním roce.

Dne 24. dubna 2008 skupina ve složení Ing. arch. Jaroslav Smola a Ing. arch.

Obr.1. Lucinka, chodící, přijata pro opožděný psychomotorický vývoj v jednom roce věku. Po kombinaci intenzivní rehabilitace a Snoezelenu se zlepšila, po dvou letech denního pobytu bude přecházet do běžné školky.

Štěpán Koníček z architekturního ateliéru Ing. arch. Patrik Kotas – Atelier designu a architektury, Ing. Jana Kotková z časopisu Světlo a Josef Neduchal z DNA v doprovodu „místního“ Ing. Pe-

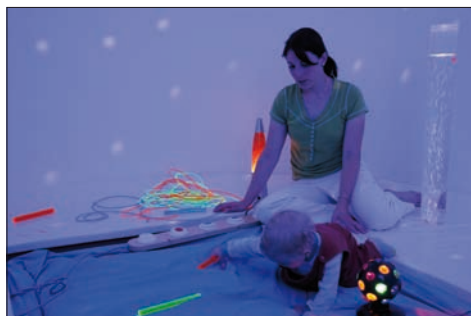
tra Lukeše ze studia Artlite stacionář navštívila, aby se s metodou Snoezelen seznámila osobně a zároveň se něco dozvěděla o konkrétních malých pacientech, včetně vlivu této podpůrné léčby na jejich zdravotní stav. Přivítaly nás ředitelka stacionáře MUDr. Miloslava Zídková, pediatr, a Soňa Jarkovská, DiS, diplomovaná ergoterapeutka, která se nám se svými prvními pocity při vstupu do místnosti Snoezelen světila: „Moje zkušenost je, že působení podnětů ve Snoezelenu má blahodárný vliv na celý organismus. Můj první pobyt ve Snoezelenu byl pro mě tak zajímavý, že jsem se těšila na další návštěvu. Subjektivní pocity je těžké někomu sdělovat, dokud to sám neuvidí na vlastní oči.“ Za chvíli už jsme „to“ na vlastní oči mohli vidět i my. Vstoupili jsme do místnosti zvané Snoezelen, světa klidu a pohody, kde ticho „narušovaly“ jen tóny uklidňující příjemné hudby, zaujali jsme pohodlnou polohu a nechali naše průvodkyně, aby nám o provozu tohoto zařízení něco řekly.

Snoezelen zde využívají pro děti s opožděným psychomotorickým vývojem, dráždivé děti, pro děti s vadami zraku a s mnoha dalšími diagnózami. Jak jsme se následně mohli na vlastní oči přesvědčit, první bezprostřední reakce těchto dětí jsou: rozevření očí, upřené výrazy na jednotlivé světelné podněty, zvednutí horní nebo dolní končetiny za světlem, rozevření úst. Tento stav trvá u každého jinak dlouho. Pak teprve poznávají prostor a vnímají jednotlivé detaily. Z dominantní části vybavení, kterou je vodní lůžko uprostřed místnosti, mají některé zpočátku strach, jiné ho zkoumají téměř okamžitě. Soňa Jarkovská, která s dětmi od začátku v této místnosti „pracuje“, nám postupný vliv této podpůrné léčby přiblížila na jednom z nich, dvouleté Aničce.

Anička

Anička, která byla přijata pro opožděný psychomotorický vývoj, začala tuto místnost navštěvovat krátce po adaptaci v oddělení. V rámci komplexní péče byla doporučena i terapie ve Snoezelenu. První setkání vyznělo příjemně. Mohlo se začít s terapií. Anička poznávala prostor. Nejdříve reagovala hlavně na světelné podněty, zaměřené na zrakovou stimulaci. Nejzajímavější pro ni byly vod-

ní válce s rybami, proto za nimi lezla. Dalším podnětem byla světelná koule. Na vodním lůžku v poloze na zádech viděla obrázky, které se mění a pohybují.

dítěte, je nedílnou součástí úspěšné terapie) a kvalitní rehabilitaci se Anička mohla posunout dále. V tomto případě byl Snoezelen v návaznosti na reha-

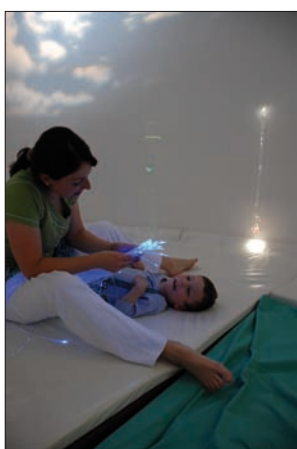
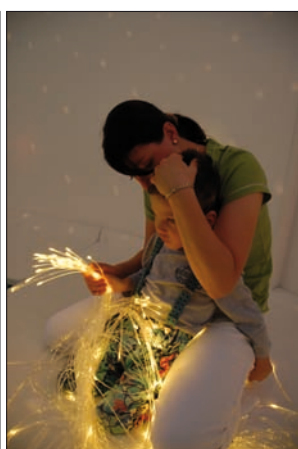

Obr. 2. Adriana, leze a postaví se, zatím není schopna samostatné chůze (nutná motorická a senzorická stimulace). Na rehabilitaci a do Snoezelenu docházela ambulantně, od září 2007 přijata na denní pobyt (intenzivní rehabilitace a Snoezelen).

Následně ji zaujaly předměty zaměřené na hmatovou stimulaci – světelná vlákna s korálky a manipulace s nimi, plazmová lampa, při dotyku měnící barvu. Co se týče sluchové stimulace – začínaly jsme se zvuky dětí, na které Anička reagovala také vlastním hlasem, později jsme je měnily, např. za zvuky přírody, zvířat atd...

Anička postupně začala lézt, uchopovat předměty, poznávat jejich povrch a orientovat se v prostoru. Jak získala motorické schopnosti a zájem dostat se z kleku do stoje, využívaly jsme podněty umístěné nad podložkou (podlahou) a motivovaly ji k pohybu. Stav se stále zlepšil. Anička se postavila, stála u vodních válců a obcházelá okolo stěny, které se přidržovala. Následovala samostatná chůze po pevné podložce, později i po vodním lůžku. Celý prostor měla „prozkoumaný“ asi o dva měsíce dříve, než se předpokládalo, a vše nově objevené ukazovala mamince. „*To je úplně jiný svět,*“ řekla matka, která měla z postupu své dcery velkou radost.

Díky dobré spolupráci s matkou (spojený rodič, který vidí pokroky svého

Obr. 3. Dominik, terapie možná pouze vleže, jiné polohy sám není schopen (při fixaci poloha ve zvýšeném kleku). Poznává všechny podněty, sám je najde. Je komunikativní. Největším komunikačním nástrojem jsou oči a vyjádření emocí smíchem a mračením se.

bilitaci dokonalým terapeutickým nástrojem.

Závěr

Kdo by ale čekal zázraky, byl by zklaman. Snoezelen je nedílnou součástí komplexní rehabilitační péče ve stacio-

náři, nikoliv kouzelnou místností, v níž se dějí zázraky na počkání. I ty se nakonec stávají, ale jsou za nimi hodiny, dny, měsíce a často i roky trpělivé a vytrvalé práce celého terapeutického týmu. Ale ani to by bez důsledného zapojení rodičů nestačilo.

Dodatek

Zajímavé bylo sledovat první reakce roční naprosto zdravé vnučky paní doktorky, která do místnosti Snoezelen přišla s maminkou. Poté, co byla posazena na pohyblivé vodní lůžko, se nejdříve urychleně přemístila mamince na klín, odkud sledovala okolí. Na důkladný průzkum už vyrazila sama, nicméně stihla si současně „pohlídat“ i maminku. Na rozdíl od dětí nemocných, jež se s místností seznamují většinou pomalu a postupně prostřednictvím různých podnětů (světla, zvuku apod.), ona všechno vnímala a vyhodnocovala rychle a současně.

(Údaje o malých pacientech poskytla pro účely článku ergoterapeutka Soňa Jarkovská.)

Poznámka

Protože jsem nechtěla při první návštěvě stacionáře děti v místnosti Snoezelen rušit fo-

tografování, poprosila jsem o pořízení obrázků zástupce společnosti Artilite, kteří stacionáři poskytují „servis“ a děti je znají. Než k tomu došlo, „hlavní hrdinka“ článku Anička onemocněla. Bohužel jsme tak přišli o možnost představit čtenářům i ji.

Ing. Jana Kotková

POZVÁNKA

Dětský denní rehabilitační stacionář, Gagarinova 639, Slezské předměstí, Hradec Králové 3, zve všechny zájemce na **Den otevřených dveří k 20. výročí založení stacionáře**, který se koná **18. září 2008 od 8 do 18 hodin**. Součástí programu je prohlídka zařízení, možnost konzultovat s odborníky a prezentace firem nabízejících zdravotnickou obuv a pomůcky.